

Cu un picior în România

...

One Foot in Romania

Cu un picior în România

În octombrie 2025, Loredana Lita (Yalom), soția mea româncă, și cu mine ne-am căsătorit în regiunea mea natală din nordul Californiei. Era nerăbdătoare să mă aducă în propria țară și am făcut prima noastră vizită aici în 2017, când am mers în orașul ei de baștină, Târgoviște, i-am cunoscut familia și am mâncat o cantitate extraordinară de mâncare bună la o masă de Paște care a ținut o zi întreagă. Mi s-a făcut cunoștință cu „șunca” și „țuica” și, desigur, cu „drobul” și cu „sarmalele”. Ca fotograf, am călătorit și am făcut fotografii în multe țări din Europa, America Centrală, Asia, Statele Unite și Canada. Petrecusem mult timp înainte în trei țări anume, lucrând la proiecte fotografice care au necesitat mai mulți ani: în Mexic, Vietnam și pe coasta Californiei. De asemenea, am vizitat Europa de Vest de câteva ori, inclusiv cu familia, când eram tânăr. Am petrecut un an în Londra când aveam 12 ani, o vară la Viena, la 14 ani, când am învățat să beau bere și să joc fotbal de masă, și am fost în Franța, pe la 16 ani, unde am prins o franceză acceptabilă. Ca adult, am făcut călătorii în scop fotografic în Paris, Burgundia, sudul Franței, Italia și Grecia. Dar acum a fost prima dată când am călătorit în ceea ce noi, americanii, numim o țară din fostul Bloc comunist.

Sincer, nu știam ce voi întâlni și cum voi vedea țara, nu aveam alt reper decât viața cu soția mea româncă. De asemenea, aveam mai puțin de cinci ani de când începusem să folosesc aparate foto digitale în loc de aparate cu film alb-negru, care presupun dezvoltare în camera obscură. Când mă uit în urmă, mă gândesc la

acei primi ani de fotografie digitală ca la o încercare de a continua stilul și temele pe care le dezvoltasem cu două decenii în urmă: peisaje introspective, metaforice, în alb și negru, cu o tentă suprarealistă. Imagini foarte puternice, dar în mod curios desincronizate cu arta fotografiei contemporane în noua eră digitală. Cum fotografia e o formă de artă aflată într-o mare dependență de știință și tehnologie, tipul de imagine rezultat s-a schimbat mereu, pe măsură ce tehnologia a progresat.

Dar, venind în această parte a lumii, într-o cultură nouă, am vrut să las de-o parte orice idei preconcepute despre ce anume și cum voi fotografia. Color sau alb-negru, natură statică, peisaje, instantanee din viața de zi cu zi, urban sau rural? După niște zeci de ani de practică fotografică serioasă, aveam suficientă încredere încât să mă simt entuziasmat de noile perspective.

Fotografiile incluse aici sunt firul care străbate această călătorie întinsă pe mulți ani. Ele sunt selectate din realmente zeci de mii de imagini adunate în șapte ani petrecuți atât în Târgoviște – orașul natal al soției mele –, cât și în mișcare, călătorind „cu mașina” prin majoritatea orașelor mari și a regiunilor importante din România. La începutul acestei călătorii, realizarea lor nu a fost simplă, dar, pe parcurs, în mintea mea a răsărit o întrebare: pentru cine fac aceste poze? Pentru americani, pentru români sau pentru întreaga lume? În fiecare sală de curs de fotografie, răspunsul la această întrebare e că persoana care fotografiază trebuie să realizeze acea imagine pentru sine. Să exprime ceea ce vrea să spună,

să exprime felul în care acea imagine și acel moment o mișcă. Dar acum, adeseori simt că pot vedea imaginea din mai multe perspective. Am o diplomă de studii superioare în domeniul relațiilor internaționale, unde am studiat în profunzime istoria lumii, iar acest lucru joacă adesea un rol fundamental în alegerea locurilor și a proiectelor în care mă implic. De exemplu, proiectul meu legat de Vietnam: *L'histoire Perdue* se concentrează pe moștenirea colonialismului francez (în primul rând, prin arhitectura prezentă în Vietnamul modern). Perspectiva mea e alimentată de studiile mele de politică internațională a relațiilor americano-asiatice, incluzând aici războaiele franco-americo-vietnameze care au dominat politica din perioada tinereții mele. Acest tip de cunoaștere e temperat de fondul meu francofil (mama a fost o profesoară feministă de literatură franceză). Se mai pun la socoteală mulți ani de călătorii la picior, în compania localnicilor vietnamezi – în jurul lui 2010, cu aproximație – și rezultă o multitudine de perspective de interpretare a proiectului meu fotografic. Mă bucur de fiecare dată când oameni din diverse țări, după ce au fost fotografiați, sunt intrigați de opera finală, lucru care mi s-a întâmplat cu diplomați din Mexic, Grecia sau Vietnam, după ce mi-au văzut expozițiile.

În același fel, românii vor avea o înțelegere total diferită de cea a unui american. De exemplu, *Dedulești* (pp. 175–176): scena prăjirii micilor pe grătar, despre care majoritatea va cădea de acord că sunt cei mai buni din țară, și a doua scenă, cu o familie plină de culoare traversând strada, în timp ce tatăl încetinește traficul cu o mână întinsă. Un român va recunoaște peretele verde și va ști că e vorba despre o rută intens traficată, mai ales de TIR-uri care pornesc din București către Transilvania și că este extrem de periculos să traversezi pe acolo. Mai mult, cineva din România își va da seama, după hainele colorate, că e cel mai probabil una de romi), informație care declanșează aici o discuție întreagă, puțin înțeleasă de americani. La fel, imaginile cu căruțe trase de cai (pp. 78–79) sau cu piețe locale (pp. 151–153, 172), care străinilor le-ar putea părea extraordinare, sunt probabil ceva comun în România și e nevoie de umorul pe care eu l-am dobândit pentru a fi înțelese de ambele părți. De aici și titlu, *Cu un picior în România*. Desigur că celălalt picior e în California, SUA. Nota bene: Nu zic pur și simplu SUA, pentru că să fii din California înseamnă un lucru diferit

decât să fii de pe Coasta de Est și, cu siguranță, foarte diferit decât să fii din sudul Statelor Unite.

Dacă e vreun fir pe care să-l pot identifica în aceste lucrări și mai ales în felul în care sunt prezentate aici, e că ele au evoluat de la perspectiva în care priveam ca un outsider la cea în care privesc ca o persoană care are o miză, în calitate de român adoptat. Acest lucru se manifestă prin senzația de „apropiere”, în imagini, dar și prin alegerea unor subiecte care au o mai mare reverență față de cultura română. De asemenea, mi-a devenit limpede că tehnica mea de fotografie de stradă, încorporând acele momente decisive, s-a dezvoltat în acești șapte ani. Chiar dacă ordonarea fotografiilor și prezentarea nu sunt strict cronologice, ci mai degrabă urmăresc un fir artistic care conectează imagini, fotografiile din deschidere sunt din primul sau din primii doi ani în România, iar cele plasate către final sunt din vizitele mai recente pe care le-am făcut aici, în 2021 și 2022. Aceste imagini etalează o complexitate crescută, adesea surprinzând mai mult de o poveste în desfășurare, simultan. În plus, aceste imagini sunt adesea mai frontale, rodul unei interacțiuni directe cu subiecții.

Pe măsură ce continui să fac fotografii în țara mea adoptivă, îmi doresc să observ, în continuare, particularitățile care fac cultura română și peisajul de aici într-atât de unice, și să am o înțelegere a complexităților societății și istoriei ei specifice, care dau o profunzime fotografiilor, recognoscibilă pentru români, și pe care vreau să o împărtășesc prin ochii unui fotograf profesionist. În același timp, vreau să surprind imagini care să-i intrige pe americani și pe privitorii veniți din alte culturi și să îi familiarizez cu interiorul vieții românești. Nu în ultimul rând, la un nivel de bază, ceea ce îmi doresc e să fac fotografii artistice foarte bune, care sunt parte dintr-un continuum al muncii mele de-o viață.

Aceste prime trei imagini au fost realizate în timpul primei mele vizite, din 2017, în Târgoviște, orașul natal al Loredanei. Cu siguranță, vedeam țara cu un ochi proaspăt și, în același timp, eram conștient de faptul că îmi doream să fotografiez într-o manieră mai plină de spontaneitate decât o făcusem înainte. În același timp, sigur am adus anumite prejudecăți din experiența personală. *Gloria romance-ului* (p. 1), în care apare o reclamă învechită și decolorată, ce folosea o imagine dintr-un film vintage, în contrast cu pietonii cu o înfățișare banală, dintr-o zi ploioasă, vorbea despre privirea stereotipic vestică asupra Europei de Est, dar mă ducea, în același timp, cu gândul la soția mea dragă, ale cărei căutări romantice au adus-o în viața mea.

Bărbați cu pălării (pp. 2–3) și *Uită-te în altă parte* (pp. 4–5) sunt imagini ce încapsulează momente decisive, cu încadrare și cromatică perfecte. Includ elemente distinctive ale arhitecturii românești și, în același timp, fac trimitere la perioada comunistă, cu oameni lipsiți de expresie, ascunși în umbră. În scenă, pot fi detectate anumite elemente dintr-o carte a romancierului John Le Carré, autor de romane cu spioni și unul dintre preferații mei.

Brașov, relativ aproape de Târgoviște, e primul oraș din Transilvania pe care l-am vizitat și pe care l-am fotografiat, de fapt, de foarte multe ori, rătăcind pe străduțele lui minunate, cu câte ceva extraordinar și neașteptat care te așteaptă la fiecare colț (pp. 6–7, 12–13).

Dacia ocupă un loc special în inimile românilor: a fost prima mașină a tinereții lor. Dar, înainte de toate, e o mașină minunată și practică, modelele vechi încă funcționează, iar designul său are o anumită eleganță care se rafinează odată cu trecerea timpului. În plus, spre deosebire de multe mașini din Blocul estic, era vopsită în culori vii și amuzante, foarte diferite de griurile terne ale unor mașini ca Lada sau Trabant. Am fotografia multe în diferite orașe și sate (pp. 14–15, 128–129).

Către finalul primului *lockdown*, din timpul pandemiei de Covid, am reușit să găsim un hotel deschis în București și am petrecut câteva zile plimbându-ne și fotografiind străzile goale. Această imagine vorbește despre izolare, dar și despre liniște, stări pe care cu toții le-am simțit când lumea a luat o pauză virtuală

luni întregi. Apropo, eram în România când a izbucnit pandemia de Covid și am petrecut patru luni în Târgoviște, Râșnov și Mangalia în acea perioadă (p. 16).

Anumite orașe din România îți dau senzația că ești pierdut undeva în alte vremuri. Niciunul mai mult decât Brăila, care pentru cinci sute de ani a fost un oraș comercial de importanță majoră și un port la Dunăre. După secole de dezvoltare, populația orașului a început să scadă, de la începutul anilor '90. Unele case și clădiri sunt abandonate, iar prin acoperișuri și balcoane au crescut copaci. Faleza, deși e agreabilă pentru plimbare, pare lipsită de viață, cu doar câteva semne antreprenoriale și ici-colo, câte un vapor. Cu toate astea, multe clădiri sunt maiestuoase, elegante și, în mod clar, construite cu măiestrie. Să sperăm că orașul își va reveni și că vechile clădiri vor putea fi restaurate, așa cum s-a întâmplat în Oradea și în Timișoara. În această imagine, soarele coboară foarte jos și aruncă raze orizontale, un câine adastă netulburat, în timp ce mai multe fete și femei trec pe lângă el, într-o zonă care e, probabil, cel mai important colț al orașului vechi, unde piața centrală se întâlnește cu vechea arteră comercială pavată cu piatră cubică (pp. 18–19, 40–41, 56).

Lumina interioară (p. 17) amintește de faptul că mare parte din România rămâne ascunsă, în sfera privatului. Românii au o natură rezervată și, cu tot respectul, sunt oameni suspicioși, mai puțin dacă te cunosc și știi ce faci. După ce le devii familiar, pot fi unii dintre cei mai buni și mai sufletești oameni. Ca fotograf, m-am plimbat prin multe țări, de pe multe continente, adesea devreme dimineața, și prin sate, și prin orașe. E o regulă nescrisă ca, atunci când treci foarte aproape pe lângă cineva, să saluți, sau să faci contact vizual, sau măcar să faci un semn prietenos, mai ales dimineața devreme, în așezări rurale. Ei bine, în România nu e așa. Mi-a luat ceva să mă acomodez cu această particularitate, mai ales că sunt un californian sociabil. Am descoperit în asta și niște beneficii pentru fotografi, cum ar fi faptul că, fiind adesea ignorat, poți să faci poze de aproape fără să tulburi scena. Prietenii care se salută cu prietenii e cu totul altceva (pp. 98–101).

Gările și stațiile de autobuz, stațiile de taxi și alte spații legate de deplasări oferă ocazii minunate pentru a descoperi povești despre viața de zi cu zi și povești unice ale oamenilor aflați în tranzit sau așteptând, ca într-un limb (pp. 20–21, 102–105, 135, 136–139, 202, 210–211).

One Foot in Romania

In October of 2015, my Romanian wife, Loredana Lita (Yalom) and I married in my home region of Northern California. She was excited to bring me to her home country and we took our first visit in 2017, where I visited her home town of Targoviste, met her family, and ate an extraordinary amount of good food in an all day Easter meal. I was introduced to *șunca* and *țuica*, and of course *drob* and *sarmale*.

As a photographer, I have travelled & photographed in many countries in Europe, Central America, Asia and throughout the United States and Canada. I have spent considerable time previously on three specific countries doing multi-year photographic projects; Mexico, Vietnam and the California Coastline. Also, I had visited Western Europe a number of times in my life, including with my family as a youth; a year in London when I was 12, and a summer in Vienna, at 14 where I learned to drink beer and play fussball, and in France, when I was 16, where I picked up a passable French. As an adult, I have made photographic journeys to Paris, Burgundy, the south of France, Italy and to Greece. But this was my first time traveling in what we in America call the former communist block country.

I honestly did not know what I would encounter and how the I would visualize the county, except through my knowledge of Romanian life with my wife. Also, it had been less than five years since I had begun shooting digital cameras rather than mostly medium format, black & white film cameras and developing darkroom silver prints. Looking back I can see those first few years of

digital photographing as an attempt to continue the style and subject matter that I had worked with for the previous two decades – introspective, metaphoric, black & white landscapes with a Surrealist twist. Some very strong imagery, but curiously, out of step with contemporary art photography in the new digital age. As photography is an art form that leans heavily onto science and technology, the type of imagery made has always changed as the technology has progressed.

But coming to this part of the world, into a new culture, I attempted to leave behind preconceived notions of what and how I would photograph; color or black and white, still lives, landscapes, portraits or everyday life, city or urban? I had enough confidence after several decades of serious photographic practice to feel exhilarated at the new possibilities.

The photographs presented here, are a thread of this multi-year journey. They are selected out of literally tens of thousands of images made during seven years in both my wife's home city of Targoviste and during travels by „machine“ to the majority of the major cities and regions of Romania. At the beginning of this journey, the making of the images was more simple, but as it has evolved, the question has arisen in my thoughts – who am I making these images for, Americans, Romanians or the world at large? The answer in any photographic classroom is that the photographer must make the images for himself. Express what they wants to say, express how the imagery and moment moves them. But I often feel now that I can see the imagery from multiple perspectives. I do have

an advanced degree in international relations, where I studied extensively world history, and this often plays an integral part in the choice of locations and projects that I delve into. For instance, my project in *Vietnam: L'histoire Perdue* focuses on the legacy of French Colonialism (primarily through architecture in modern day Vietnam). My perspective is both informed by my studies on American Asian international policy, including the French/American/Vietnamese wars, which dominated the politics of my youth. Yet, this is tempered by my background as a Francophile (my mother was a French Literature and Feminist Professor). Add in many years of traveling on the ground level with Vietnamese people – circa 2010 – and there becomes multiple perspectives to interpret the work. I am always pleased when people from the countries photographed are intrigued by the work, which has happened with diplomats from Mexico, Greece and Vietnam when they have seen my exhibitions.

Likewise with these images, Romanians will have a totally different understanding from an American. For instance, Dedulești (Images 175 & 176) the scene of grilling *mici* – a Romanian specialty, (which most will acknowledge are the best in the country) –, and the second scene of the colorful family crossing the road with the father's hand outstretched to slow traffic. A Romanian will recognize the green wall and know that this is a main thoroughfare for traffic, specifically trucking to Transylvania from București, and super dangerous to cross. Furthermore, A Romanian will recognize the family by their colorful clothing as most likely Roma, which brings up a whole different discussion lightly understood by Americans. Likewise, images of horse-driven carts (pp. 78–79) or local marketplaces (pp. 151–153, 172) which to foreigners might seem extraordinary, are perhaps commonplace to Romanians and need the humour that I have captured to be interesting to all parties. Hence the title: *One Foot in Romania*. Of course the other foot is in California USA. Note, I do not say plainly USA, as being from California is distinctly different from being from the East Coast and certainly the American South.

If there is one thread that I can identify in this body of work and specifically as it is presented here, is that the work has evolved from seeing as purely an outsider to seeing as someone who has a stake as an adopted

Romanian. This is manifested by getting „closer“ in the images as well as choosing subjects that have more reverence to Romanian culture. Also it is clear to me that my technique with „street“ decisive moment photography has grown during this 7 year period. While the image ordering and presentation is not purely chronological but rather follows an artistic thread that connects images, the opening photographs are from my first year or 2 in Romania and the latter photographs are from my most recent visits in 2022 and 2023. These latter images show ever-increasing complexity, often with more than one story happening at a time. In addition, these images often are more frontal, with direct interaction with subjects.

As I continue to photograph in my adapted country, I want to continue to see the quirks that make Romanian culture and landscape unique, yet I also want to have an understanding of the complexities of this society and its unique history, which allows a depth in the photographs, recognizable to Romanians, that I want to share through the eyes of a trained photographer. At the same time, I want to make images that will intrigue Americans and other cultures and introduce them to the interior of Romanian life. Lastly, at a very fundamental level, I just want to make really good artistic photographs that are a continuum of my life's work.

The initial images were made during my first visit in 2017 to Loredana's home town of Târgoviște. I was definitely seeing the country with fresh eyes and at the same time aware that I wanted to photograph in a more spontaneous manner than my previous work. At the same time, I definitely brought in certain preconceptions from my personal experience. *The Glory of Romance* (p. 1), with its use of an old faded advertisement using a vintage movie romance image, contrasted against the plain looking pedestrians on a rainy day spoke to me both of the stereotypical Western view of Eastern Europe and charmingly reminded me of my lovely and wife whose search for romance had brought her into my life.

Hatted Men & Look Away (pp. 2–3, 4–5) are decisive moment images with perfect framing and coloring, that use distinctive elements of Romanian architecture and, at the same time, allude to the Communist era of faceless men in the shadows. There are certain elements that might have been in a scene from a book by the British spy novelist, John Le Carré, a personal favorite of mine.

Brașov, relatively close to Târgoviște, is the first Transylvanian city that I visited and have in fact photographed there many times, wandering the wonderful alleys and always coming around a corner and finding something quite unexpected and marvellous. (pp. 6–7, 12–13).

The Dacia holds a special place in the hearts of Romanians as the first car of their youths. But first and foremost it is a wonderful and practical car and old ones still continue to function and in fact its design has a certain elegance that continues to improve with age. Furthermore, contrary to many many cars of the Eastern bloc, it was painted in quirky fun colors rather than the drab grey of Ladas, Trabants and the like. I have photographed many in different cities and villages. (pp. 14–15, 128–129)

Towards the end of the first Covid Lockdown, we managed to find an available open hotel in București and spent part of a week wondering and photographing the empty streets. This image so captures the sense of both isolation and peacefulness that many of us felt when the world came to a virtual halt for many months. By the way, we were in Romania when Covid hit and spent over

4 months in Târgoviște, Râșnov and Mangalia during this time. (p. 16)

Certain cities in Romania have lost in time feeling. None more than Brailia, which for five hundred years was a major trading city and Danube river port. Its population has been in decline since the 1990's after centuries of growth. Some buildings and homes are abandoned with trees growth through roofs and out balconies. The waterfront, though a nice walk is barren, with few ships or businesses. Despite it all, many buildings are stately and elegant and obviously of fine construction. Hopefully it will recover and the old buildings can be preserved as they have in other cities such as Oradea and now beginning in Timisoara. In this image, as the sun sinks low and cast horizontal rays, a dog lies undisturbed, as girls and women stroll past at perhaps the most important corner of the old city where the central square intersects the old cobblestoned merchant street. (pp. 18–19, 40–41, 56)

Inner light (p. 17) is a reminder that much of Romania remains hidden and private. Romanians are by nature reserved and if I can say so respectfully, suspicious people – unless they know you and your business. When they familiar, they can be some of the most kind and open hearted people. As a photographer, I have wondered in many countries and on many continents often early in the morning in both cities and rural areas. It is the norm in most places to acknowledge passers-by at close quarters when passing, particularly in rural settings or early mornings with a nod, eye contact, or even a friendly greeting. Not so in Romania. It has taken some time to adjust, particularly for a gregarious Californian. I have discovered that this does have some benefit to photographers, as the fact that you are often ignored allows close range photography without disturbing the scene. Friends greeting friends are another matter entirely. (pp. 98–101)

Train & Bus Stations, Taxi Stands and other places of travel, often provide wonderful places to find both everyday and unique stories of people in transit and passengers waiting in limbo. (pp. 20–21, 102–105, 135, 136–139, 202, 210–211)

One of the greatest aspects of Romania geography is that there are so many different cities, each with a life of their own, seemingly independent of the capital.

LEBRIS

We know
books

LBRIS

We know
books

Oameni cu pălării

Târgoviște

Hatted Men

Târgoviște

LBRIS

We know
books

Uită-te în altă parte
Târgoviște

Look Away
Târgoviște

LBRIS

We know
books

